



محمد رضا مقدسیان
منتقد سینما:

کجای این شب تیره بیاویزم قباي زنده خود را

ترسیم موقعیت‌ها و خلق شخصیت‌ها را نشان می‌دهد. با این حال، در بخش‌های دیگر فیلم، به نظر می‌رسد فیلمساز دیگری اثر را هدایت می‌کند؛ چه در فیلمنامه و چه در دیالوگ‌ها. مجموع این تفاوت‌ها باعث می‌شود انسجام روایت، فرم و محتوا کمتر شده و اثر از یک حس و زبان واحد برخوردار نباشد.

نقش حضور در جشنواره‌ها و جریان‌های جهانی در پدید آمدن این آثار تا چه اندازه موثر بوده است؟
واقعیت این است که جشنواره‌های جهانی (از کن و ونیز و برلین گرفته تا جایزه اسکار و حتی جشنواره‌های داخلی مانند فجر) در طول حداقل یک دهه اخیر به شدت تحت تأثیر ایدئولوژی قرار گرفته‌اند. فارغ از هر نوع ایدئولوژی، این جشنواره‌ها دیگر به لحاظ سینمایی و معیارهای کیفیت فیلم به عنوان هنر، نمی‌توانند معیار مطمئنی باشند. تنها کارکرد آن‌ها رسانه‌ای است؛ یعنی حضور در این جشنواره‌ها باعث ایجاد جریان‌ات تبلیغاتی، معرفی فیلم و کنجکاوی در مخاطب می‌شود. در مجموع، آثار سعید روستایی همچنان توانایی برانگیختن کنجکاوی مخاطب را دارند و این کنجکاوی ریشه در نقاط قوت و توانایی‌های ذاتی او دارد. با این حال، معیار اصلی برای من در ارزیابی یک اثر، خود سینماست؛ این معیارها شامل یکپارچگی داستان، هماهنگی میان فیلمنامه، دیالوگ و ساختار بصری، و همچنین وفاداری به نقطه عزیمت شخصی کارگردان هستند.

به نظر می‌رسد یکی از مشکلات اثر، نام و اعتبار سعید روستایی است که همزمان و ناخواسته حس و حال و توفقی را در مخاطب ایجاد می‌کند اما در ادامه فیلم پاسخگوی آن نیاز و توقع نیست!
در فیلم زن و بچه؛ مهم‌ترین دلیل ناکامی، علی‌رغم پتانسیل درونی، حجم بودن روایت است. موضوعات، پیرنگ‌ها، داستانک‌ها و مسائل متنوع به گونه‌ای در اثر گنجانده شده‌اند. گویا فیلمساز تلاش دارد همه چیز را بیان کند و به سرانجام برساند. این رویکرد در نهایت موجب می‌شود هیچ‌یک از اهداف محقق نشود؛ نه تمامی موضوعات به درستی بیان می‌شوند و نه پایان‌بندی قابل‌اعتنایی شکل می‌گیرد. مشکل اصلی «زن و بچه»؛ حجم روایت و پراکندگی موضوعات است که باعث شده اثر نتواند تمام ظرفیت‌های درونی

فیلم «زن و بچه» پیش از نمایش، انتظار را در مخاطب ایجاد کرده است؛ انتظاراتی که ممکن است سطح تجربه و توقع او را پیش از دیدن فیلم بالا برده باشد. دو عامل اصلی در شکل‌گیری این انتظارات نقش داشته‌اند: نخست، حضور فیلم در جشنواره کن و دوم، نام سعید روستایی به عنوان کارگردان اثر، که به واسطه آثار پیشینش مورد توجه مخاطب است، توجهی که طبیعتاً انتظار بالایی ایجاد می‌کند. سعید روستایی یکی از مستعدترین کارگردان‌های سینمای ایران است. موفقیت آثار او زمانی حاصل می‌شود که فیلم‌ها از نقطه عزیمت درونی خود فاصله نداشته باشند. آثار پیشین او، مانند «ابد و یک روز» و «متری شش و نیم»، نقطه‌اعتنای مهمی در سینمای ایران ایجاد کرده‌اند و استانداردهای شخصی او را دنبال می‌کنند؛ یعنی همان موضوعاتی که روستایی از درون احساس می‌کند و قادر است به خوبی به فیلمنامه، دیالوگ، موقعیت‌ها، اتمسفر و رنگ و لعاب صحنه تبدیل کند. با این حال، در مورد فیلم‌های «برادران لیلیا» و «زن و بچه» باید پذیرفت که بخش‌هایی از این آثار بازتاب توانایی‌های درونی روستایی نیستند و در نتیجه به سینما ترجمه نشده‌اند، بخش‌هایی که تجربه کافی در آن‌ها مشاهده نمی‌شود و به نظر می‌رسد تحت تأثیر سرمایه‌گذار، جریان فعلی سینما یا جشنواره‌های خارجی شکل گرفته‌اند. در خوشبینانه‌ترین حالت، می‌توان گفت که در این بخش‌ها روستایی تلاش کرده سبک‌ها و روش‌های جدیدی از فیلم‌سازی را تجربه کند.

آیا شما در آثار اخیر روستایی، به ویژه «برادران لیلیا» و «زن و بچه»، دو قطبی بودن در سبک و فرم را حس می‌کنید؟
بله، این دو قطبی بودن در آثار اخیر او محسوس است. بخش‌هایی از فیلم «زن و بچه»، به ویژه روایت پیرامون پسر نوجوان و اتمسفر مدرسه، قدرت روستایی در

فیلم
سینمایی
«زن و بچه»
زیر ذره‌بین صبا

سعید روستایی معلق میان قدرت روایت و پراکندگی فرم

فیلم «زن و بچه» ساخته سعید روستایی، با بازی پریناز ایزدیار، پیمان معادی، سسها نیاستی، فرشته صدر عرفایی و حسن پور شش‌بازی، در بخش مسابقه اصلی هفتاد و هشتمین جشنواره فیلم کن ۲۰۲۵ به نمایش در آمد. این فیلم درام اجتماعی، روایت‌گر داستان مهناز، پرستار ۴۰ ساله‌ای است که در تلاش برای سازگاری با چالش‌های زندگی، با بحران‌های خانوادگی و اجتماعی دست و پنجه نرم می‌کند و جدال یک مادر با جامعه در دفاع از فرزندش را به تصویر می‌کشد؛ جدالی که بی‌ثمر است و پس از مرگ علیار، نیمه دوم فیلم را به یک سوگاری معتز ضانه و عمیق از سوی مادری زخم‌خورده بدل می‌کند. منتقدان بین‌المللی، از جمله پیتر برادشاو از گاردین و دیمون وایز از ددلاین، بازی پریناز ایزدیار را ستودند و فیلم را به‌عنوان درامی خانوادگی با موضوع انتقام و بخشش توصیف کردند. با این حال، برخی منتقدان، مانند پیتر دبروز از وراپتی، به دلیل ویژگی‌های فرهنگی خاص فیلم، آن را برای مخاطبان خارجی دشوار درک دانستند. در حال حاضر، «زن و بچه» در سینماهای ایران روی پرده اکران است و با واکنش‌های متفاوت منتقدان مواجه شده است. به همین مناسبت، گفتگویی با محمد رضا مقدسیان و شاهین شجری کهن منتقد سینما، ترتیب دادیم تا نگاهی دقیق‌تر به این اثر داشته باشیم.

سمیه خاتونی
میز نقد

